

Цетиње, 5. маја

На плавим валмама Адрије нија се вадовито величанствена ескадра моћне краљевине Италије и спрема се да се отисне на лебено море, пут нашега Бара.

Сидра се дижу, весели ветрићи, радосни што ће на пут, хитро лепршају заставама, а покорени вулканици и трамбаси, одишући кроз задушке и окрећу витла.

Пред челичним горостасима море си дијели и пјенушаво одмеће од њиховијех ребара.

Поносно плови ескадра.

Горе плаво небо, дубоко испод глатке површине морске друго небо. Да се вали горе не расцвјетавају у пјену, и да несташни делфини не искачу из воде, враћајући се стрмоглавце натраг, могло би се сањати како се лети између два неба.

Поносно плови ескадра све даље. Поносно плови све брже. За њом се дали галебови. Нечујно клизе кроза ваздух и чине, високо над њом, кругове, а послје би слетали као стријеле на море и ту обрчкали кљунове, па се онет узвиши над мореновце.

Какву ли пјесму пјевају они, каква ли жуд вуче њих на далеки пут? Носе ли и они какав абер из далека свијета?

А ескадра носи Драгоцјен товар понијела је собом. Товар велики, али не тежак. Понијела је поздрав свеколике Италије и поздрав славне куће Савојске нашему Књазу и Господару; понијела је честитања италијанскога народа, његове владе и владачкога дома, да их остави у Бару, а на бијелу двору наше славне позе владачке, честитајући Књазу и Господару педесетогодишњицу Његовога срећног и славног владања на пријестолу Црне Горе.

Нека нам је добро дошла. Примићемо је не у луку нашега српског мора, него у луку нашега срца, и ту је свом топлином наше душе обгрлити. Око ње ће играти таласићи наше радости и весело заплускивати њена висока ребра. Јер она нам носи не само поздраве једнога сусједног и пријатељског народа, не само честитања једне владачке куће, него и дво душе зета и ћерке, крунисану крупом уједињене Италије, земље древног и модерне културе, земље љепоте и бујнога живота. Зато нам је двупут милији њен долазак. Дошла је да закачи за наше приморје и још једну везу љубави и присног јединства између Италије и Црне Горе, и да још више стјесни море између нас, које нас раздваја. Доћи ће да у то тврдо вјерујемо — кад ћемо је дочекати моћи на пучини морској, а под сијенком српских тробојака. Доиде нека су јој наша срца вазда отворена, а њен долазак вазда мио.

Прослава педесетогодишњице у Црној Гори

Под горњим натписом у „Биоградским Новинама“ на уводноме мјесту објављен је овај прекрасан чланак:

„Службеним циркуларом предсједника црногорске владе *Д-ра Лиза Томановића* извјештени су сви дипломатски представници страних сила на Цетињу, да ће се прослава педесетогодишњице ступања на пријесто *Његовог Краљевског Височанства Књаза Николе* и прослава Његовог ступања у брак са *Њ. Кр. В. Књагињом Миленом* и службено прославити на Цетињу 15. 16. и 17. августа ове године, и да ће дјетаљан програм свечаности бити накнадно, и благовремено публикован.

Црна Гора, и њен владачки Дом, одиста имају шта прославити. За педесет година живота мала и сиромашна Црна Гора под вођством својега родољубивог и мудрога владара имала је и тежких и сјајних тренутака. Тешкоће је савлађивала морална чвртина и величина душе њенога владара, кога је вјерно пратила љубав одањих му јуначких Црногораца. Пламено родољубље Књаза-пјесника, и витешка снага Црногораца у бијелу историју куће Његове. Црне унијесу су доста сјајних и значајних тренутака. Њуни, царски Књаза Николе умотрила је сву важност културног и економског развоја Црне Горе, и он је у томе правцу учинио, колико су допунгала скромна материјална средства његове земље, па и преко тога. А велики углед, тековина чисто његових личних заслуга, и пријатељске и крвне везе са великим јевронских дворовима, — драгоцјен плод благослова, који је Свевишњи Творац обилато излио на кућу Петровића, повећали су велики морални капитал мале Црне Горе. Мудрости и родољубљу својега владара, и срећи његова Дома, Црне Горе има да захвали за многе своје драгоцјене тековине.

И онда је са свим разумљиво, да ће у намјераваним свечаностима душом својом учествовати и сав народ у Црној Гори. У тим свечаностима узме видна учешћа и све земље, везане пријатељским везама за Црну Гору. Међу онима, без сваке сумње, заузме прво мјесто Србија, чији је Краљевски Двор везан блиским крвним везама за Дом високога јубилара, и чије пријатељско, братско осјећање за црногорску браћу мора бити сијније, него и код којег другог пријатељскога народа. У то смо ми дубоко увјерени.

Друга страна цетињске свечаности, прослава педесетогодишњице од ступања у брак са Књагињом Миленом, исто је тако драга души Црногораца, као и прослава државних успјеха, јер је Књагиња Милен, осим златнога пороца, којим је окитила владачку кућу Црне Горе, и донијела јој драгоцјене везе и пријатеље, умјела у народу стећи истинску љубав и поштовање својим патријархалним супружанским врлинама, необичном величином своје племените душе, и ријетким даровима својега широкога разума.

У браку, који срећно траје већ педесет година, без сваке сумње морало је бити, по оној народној изреци, и јада и меда. Племента и велика душа Књагиње Милене, пачи велики ум, њено ватрено српско родољубље, умјели су се кроз све перипетије живота сачувати од пренапјености, и остати увијек на путу високих породичних дужности и владачкој кући, којој је она увијек била прави стуб. По широком образовању, које је умјела прибрати својим неуморним трудом, и које је пало на здраву земљу њенога ведрога ума, Књагиња Миленка може се уврстити у ред најобразованијих жена данашњег времена. Она је била утјеха и пријатељ својага Господара и мужа у тежким тренутцима живота; она је уз својега високога друга, била увијек његов анђео љубави и праштања. Кроз њено срце, као оштри ножеви, пролијетале су стријеле несреће, а сваки јад народа силно је одјекивао у њеној племенитој души. У данашњој слави и величини Књаза Николе многа је цигла узидана њеном анђелском руком. Она је небеска срца високога јубилара, и добра људи садашњих свечаности, са пуном љавом имала би се упућивати на адресу. И ако ће се у данашњој слави и одањности упућивати на Господара Црне Горе, и на њу, њу народна, љубављу и поштовањем према узвишеној особи прве Црногорке, чиниће гласну страну јубиларне прославе. Одање, милостива и владарки, који су својим врлинама тако откуцавали срце сваког Црногорца.

Као израз независне српске јавности узимамо искрена учешћа у пројави црногорске нам браће, желићи им, да у загрљају и братској слози са Србима увијек иду ка истим, свијетлим националним циљевима, којима тежи свака родољубива српска душа, те да наше племе, у хармоничну ходу ка бољој будућности, развије сву своју снагу, сву своју намет. Високим јубиларима желимо, да у кругу срећнога пороца и у љубави својега народа нађу најљепше награде за свој прегалачки и патриотски рад у току времена од педесет година, и да остатак живота оките новим успјесима, и заслуга новим радостима. То им желимо искрено и од свега срца“.

Присаједињење Крита Грчкеј

Нови заплети на Балкану

У тренутку када се води пути бој између побуњених арбанашких племена и турске војске створен је још један нов заплет на Балкану. Побуна Арбанаса хтеда је да искористи грчку народну скупштину и да оствари своју давнашњу жељу, прогласивши формално присаједињење Крита Грчкој.

И ако је овај проглас још далеко од дјела, ипак је он произвео силно узбуђење у отоманској царевини.

Под утицајем силе заштитница Крита Француске, Италије, Русије и Енглеске Турска је са Крита повукла своју војску и повукла је силма, заштитницама да се оне брину о одржању њеног суверенитета на Криту. Зато се Турска сада и обраћа на силе заштитнице, протестујући против прогласа грчке народне скупштине и тражећи, да силе заштитнице заштите њен суверенитет на Криту, како не би била принуђена да свја права брани оружаном руком.

Силе заштитнице су нашега милог да испоруче одлуку грчке скупштине, сматрајући да ни у којем није измијењен status quo острва Крита, па су и Турци претворили да тако чине на ову ствар.

Поводом тога поведена је и у турском парламенту о томе ријеч, којом је приликом министар спољних послова изјавио, да су заклетвом грчке народне скупштине нарушена права Турске, али да се тиме није ни у којем измијењено режим на острву, па да се може наставити. Крћани могу радити што год хоће, али ће Крит остати саставни дио турске царевине.

Критско питање је одавно отворено. Оно је пролазило кроз разне фазе, али се све више приближавало његову рјешавању, разумеје се на штету Турске. Крћани су пачи пачи присаједињени Грчкој, за чиме је и Грчка тежила. Турска се томе опирала и пошто није била толико моћна, да Крит потпуно веже за себе, настала је интервенција великих сила, које су најзад постале заштитнице Крита и турски суверенитет се пошљедице вријеме свео на формалност. Г. 1908 грчка народна скупштина је била такође прогласила уједињење Крита Грчкој, али оно се није могло извршити, пошто је Турска запријетила Грчкој, да ће упасти с војском у Тесалију, ако се Грчка одазове захтеву Крћана. Тада Грчка није била срећна и држала се пасивно и тако рјешење грчке скупштине није било ни од какве важности. Али сада су се прилике измјениле. У Турској су сада тежке и несрећне прилике и има изгледа да ће се Грчка тиме користити. Тиме су сада и силе заштитнице доведене у негодан положај. Својим заузимањем за Крћане оне су им проширивале аутономију и ишли су на то, да Крћани потпуно дођу до свога циља. Али преноробај Турске и јубиларне, које је она претријела анексијом Босне и Херцеговине и присаједињеном Источног Румелије Бугарској, нагоми их, да чувају осјетљивост Турске у новом режиму.

Какве ће кораке силе заштитнице у овој ствари предузети није познато, пошто се ствари опасност још није и јавила, а што ће све зависити од држања Грчке према овој одлуци. Биде ли се Грчка држала пасивно, ствар ће проћи као и раније, 1908. г., али ако се Грчка буде хтеда користити тежким положајем Турске и њеном унутарњом несрећношћу, као и срћу великог епидемијског краља тежке компликације су неизбјегне. У томе случају Балкан ће из нових заплета моћи да навуке само такмичност сила заштитница.

Побуна у Арбанији

Прошла нећеља проведена је у крвавој борби, коју су водили устаници са војском махом код Црнопоља. Устаници су се жилаво борили и проведено је неколико дана док није војска очистила од бунтовника црнопољски кланац и опалила село Будаково, у коме се налазио поглавица арбанашки Хасан Хусени. Побуњеници су се повукли у највећем нереду ка Дремици и Ђаковици са огромним губицима.

Тачно се не може рећи колико је било побуњеника око црнопољског кланца, али се држи, да их је било и преко 15.000. Поред побуњеника из околиних села, још их је било много и из Љуме, Аса, Ријеке па и Малесије. Из свих ових страна непрестано су долазили нови и нови побуњеници те тако повећавали редове, ту се већ налазећих побуњеника: острозбујских, ораховачких, придушких, хотких. Само је из Љуме и Аса дошло побунљивих дана 1.500 а из Ријеке и Малесије 2.000 потпуно наоружаних Арбанаса. Ови побунљивци су 24. априла преноћили у Ораховцу, Ретимљу, Милановићу, Славодражи и Остроубу. Арбанаси из Љуме и Аса

долазе преко Круше, Мамуше, Мале Хоче, Зојића и Мовљана на право иду пут црнољевског клана. Иса Бољетинац је довео нових 2.000 побуњеника из Ђаковачке Ријеке, који су преко Доброг Дола и Наглавке, на преко католичког села Злокућане ријеком Мирушком преко острољубског барјака, право у црнољевски кланац дошли.

Исто су тако Црнољеву дошли у помоћ и Арнаути са Косова с лијеве стране Ситнице, а надали се увелике долазку и дебарских Арнаута.

Овак дана су Арбанаси из Орта Крла одржали велики договор на месту Фанђе између села Невозљана и Ресника на сјеверној страни Чавезице, те су утврдили бесу, да позову и Арбанасе из Вучитрпа и околних села да им се придруже. Истог дана су се криво не враћају, те да син сложио са Дрешићом поћу према Црнољеву. У противном случају запријетили су да ће ударити и на њих и на Вучитрпа. Говори се да су све то Арбанаси из околних села вучитрпских јавили ујумату, питајући за савјет: шта да раде?

Пролашени пријекли судови у Феризовићу и Качанику у велико су почети да раде. Издата је најстрожија наредба, да се нико не смеје ван куће маћи послоне 6 часова пред вече по свонски. Позвати су сви без разлике Арнаути, да одмах предају пушке. Село у коме се и послоне тога нађе ма једна пушка, биће без икаквог договора бомбардовано.

У Феризовићу су под јаком претњом доведени пет побуњеничких вођа из тиланске Мораве.

Из познатих писма из Љуме, утврдио се је, да покрет руководи нарочити извршни одбор који има и своју цифру којом се служи. Сви су изглед, да ће се у најкраћем року времена открити што план и све какав важе овак побуненичког покрета.

Службени извјештај о свршетку битке код Црнољева и Будакова гласи:

Битка код Црнољева и Будакова трајала је од недеље ујутро па до уторника у вече. Војска је ишла у три колоне; једна од Феризовића, једна од Липљана а једна из Призрена и тако су опколили са три стране Арнауте. Побуњеници су били из околине Бакова, Пећи, Призрена, Дренице и сви до једног из Љуме. Од Арбанаса има много убијених а остали су се разбјегли, једни пут Баковице, а други пут Дренице. Од војске има рањена 2

официра и 18 војника, а мртвих 8 војника.

Пут кроз црнољевску клисуру отворен је и 28. априла је први пут њиме прошла пошта из Феризовића за Призрен. Телеграфска веза до Црнољева је успостављена а тако и до Призрена.

Између Феризовића и Призрена све главне позиције посједнуће су војском. У спаљеној Хасан Хусеновој кули изгорела је велика количина муниције, те је изгледало као каква експлозија великог ратног магацина.

У борби је учествовао Иса Бољетинац. А спаљена су села: Зборце, Рачани и Црнољеве.

У Глићану, Приштини, Прешеву, Ђаковици, Пећи и Призрену влада мир. Исто је тако и у Дебру.

Много се говори о апитацијама арбанашким по Дебру и околини, у намери да се и тамошњи Арбанаси побуне и поћу на Косово. Већ је десет дана како се виђају и по вароши и по селима „некакви дервини“. Ови дану иду по улицама и, пјевајући неке стихове из корана, купе од Арбанаса новац. Поћу их тајно сакупљају и наговарају их да се дигну на устанак. Пошто се сав овај рад држи у највећој тајности, није познато шта намјеравају дебарски Арбанаси. Дебарска Малесија међутим, чује се, да је донијела одлуку, да за сада не даје помоћи побуњеницима на Косову у људима, него само у новцу и храни, што у велико и чини.

Још од 23. о. м. непрестано одлазе побуњеницима на Косову, Арбанаси из Ријеке, Ђаковице и Ђаковачке нахије с Малесијом. Према одлуци збора арбанашког у селу Јунике одлазе овако: из куће гдје су дојили или трајали, одлази само један, а гдје су четири или пет, одлази тројица. Овај одлазак се од 4. и 5. априла да су почели да одлазе исто тако побуњеницима на Косову и Арбанаси из пећке нахије, Пећког Подгора и Прекорупља Ругова, Гусиње и Плав нијесу још ступили отворено у акцију. Они остају још на своме мјесту и диће ће се тек кад им се јави да су потребни. Једино је, веле, отишао из тог краја Асо Феровић са 50 својих другова.

Што се тиче вароши Пећи, она се држи јавно као да је против побуњеника и јавно нико не одлази на Косово, али тајно иде, ко год хоће. Према закључцима „земаљске бесе“, како је сад зову, обуставље-

но је враћање крвова све од Митровдана.

Још увијек не престаје долажење нове војске. Возови са војском и војним материјалом скоро сваког дана стижу жељезницом у Скопље и обично одмах продужују пут на бојиште.

Изборна борба у Војводини

— Избори за српски црквени сабор —

Приликом понедељника почели су избори за српски народни црквени сабор у Српјемском Карловцима. Први су били у горњо-карловачкој и пакрачкој дијезези, а по том у темишварској, вршачкој, бачкој и будимској. У свему има да се изабере 75 посланика, који ће имати да уђу у српски народни црквени сабор.

До сада је саборска већина била радикалне странке и они су унапредили српским црквама и њиховим добрима. Либерали и самосталци били су у мањини.

Овога пута поведена је жестока борба између радикала и самосталаца око превласти у аутономији.

Самосталци, који су жестоки противници радикала, повели су овога пута одлучну борбу како би их потисли и на аутономном поћу, у чему су сада и успјели.

Самосталци су у надмоћности у Хрватској и Славонији и зато се унапред знало, да ће избори у горњо-карловачкој и пакрачкој дијезези доијети њима побједу. Радикали су били надмоћнији у другим дијезезама и зато се с великим интересовањем пратила изборна борба у темишварској, вршачкој, бачкој и будимској дијезези.

Избори су се свршили на штету радикала, јер су самосталци добили већину.

Борба је била жучна и силна. Противници су били једини према другима толико безобзирни, да се у борби нијесу средства бирали. Познат је антагонизам, који међу овим странкама влада, али је он овога пута избио у најоштријим изјавама и најоштријим поступцима.

Народне масе да узгамо у анализу ове жучне и оштре борбе, није да се јави још једна јединица другима. Овај избори су били једини према другима толико безобзирни, да се у борби нијесу средства бирали. Познат је антагонизам, који међу овим странкама влада, али је он овога пута избио у најоштријим изјавама и најоштријим поступцима.

Ми и на једну и на другу страну гледамо саво као на Србе и све ако знамо, да се одређују разним политичким убједињима, те зато нам се срце цијепа од туге и бола што су нам ови избори пружили једну одвратну и тусну слику из живота наше браће у Троједници, која би нас немилито коснула све да и не погине од наше кости и крви, од наше браће, јер се противу свега онога што

од другог, кад је прво стојало по 5 рубаља метар, а плава по 3 рубаље. — Поновите задатак.

Пећа понови одмах задатак и не говорећи ни речи, поче да дијели 540 са 138.

— Шта ви то дијелите! Чекајте, у остатак, добро је... протужите. Шта, добија се остатак? А, овдје не може бити остатка. Дајте да видим!

Зиберов је сам дијелио и он је добио у остатак три, али је то број избрсао.

„Чудновато... мишљање он, штајући се и првенећи. Како ли се може тај задатак ријешити?

Хм! Тај је задатак бити из неодређених једначине, а не никако из аритметике! Погледа у решење и види 75 63.

„Хм! чудновато... Треба сабрати 5 и 3, а за тим подијелити 540 са 81 — Да ли ће бити тако? Не, није тако.“

— Ријешите! рече он Пећи.

— Но, шта мислиш! То је лак задатак! — рече му отац.

— Ти си, брате, гади. Ријешите му ви, Јегоре Алексићу.

Јегор Алексић узео писаљку и поче решавати. Бркао се, црвенио и блиједио.

— Овај је задатак, као што сам већ казао, из алгебре. Решити га, могуће је помоћу икса и писанца. У осталом, могуће је ријешити га и овако.

Ја сам подијелио, разумијете ли? Сад треба одузети... разумијете ли? Или, да! Ријешите ми тај задатак сами за сутра, Промислите...

Пећа се осмјехну. И Удодов се насмјехну. Обоје су опазили зајуну учитељево.

је из тих избора избијало, морају бунити човјечански осјећаји.

Самосталци су успјели да добију надмоћ у српском народном црквеном сабору и да потуку своје противнике, али по цијену уништења српског народа и његовог угледа. То је врло велика жртва и она се не може опростити ни једнима ни другима.

Српство

Народни универзитет у Карловцима.

У Војводини, гдје су партијске страсти међу Србима толико распаљене, да се кођу као жути мрави и гдје се сада води разуздана и сваког сажалења достојна изборна борба разних српских странака, поинкла је једна врло лијена идеја, која заслужује нарочиту пажњу и похвалу. Поводом стогодишњице смрти Доситејевог појавио се покрет да се Доситејева стогодишњица и тамо прославе, и да се у славу Доситеја, а у сврху образовања широкх народних слојева, у Карловцима оснује народни универзитет. Тај би универзитет био по угледу народних универзитета у Данској и имао би народну библиотеку и читаоницу.

Конгрес у Сомбору. Српска трговачка омладина из Новог Сада и Панчева и трговачко коло у Сомбору створили су трећи конгрес српске трговачке омладине из Угарске и Троједнице. Конгрес је отворен у Сомбору 1. маја и бави се ријешањем ова два питања: оснивања централне омладинске управе и оснивања централне касе.

Пошлаци. Пошлаци кини проузроковале су силне пошлаци. Тако су биле у Старој Србији, гдје су потониле многа српска села, а исто тако и у Војводини. У Кривевици, крој Скопља, пошлављена је српска црква и потпуно уништена.

Матица Српска у Дубровнику. Кроз кратко вријеме Матица Српска у Дубровнику почеће да издаје своје књиге. Прва ће књига бити „С мора и приморја“ од Марка Цара, а за тим ће издати збирку народних српских народних приповијестика, расправу о Ивану Бунићу Вукићевићу и т. д. Исто тако је расписала стјегај за награду од хиљаду круна за дело „Културни и економски развитак Срба у Аустро-угарској монархији од најстаријих времена до данас“.

Словенство

Избор у Броду. Пршле недеље био је изабрани избор народног посланика за хрватски сабор у Славонском Броду. Изборна борба је била врло велика и наизад је одио побједу др. Хинко Хинковић адвокат. Значај овога избора је у томе што су до сада Брод и околна принадали франковцима, наизауцањим хрватским елементима, Србофобима, као год и зато што у хрватски сабор улази човјек спреман и искусан, познат са своје улоге у великајинијом процесу.

Свесловенски састанак у Софији. На Петровдан ће се у Софији држати свесловенски састанак, на коме ће узета учешће сви Словени, сем Пољака. На овоме ће се састанку претресати ова питања: Садање стање словенских држава,

Зиберов још збуњен, устаде и поче да шета.

— Може се ријешити и без алгебре, рече Удодов, уздахнувши и пруживши руку с рачуном. Ево, изложите, видите.

Он показа задатак. И у њега је било решење 75 и 63, као што је и требало да буде.

— Ето, тако је по нашем простом рачуну. То беше врло пријатно учитељу.

Са обауриам срцем погледа на сат и виде, да до краја часа има још сат и четврт. Та то је читава вријност.

— Сад диктандо. Послије диктанда географија, последије географије. Бојжи закон, а затим — руски језик. Много је на свијету наука.

Наизад се сврши и тај час. Зиберов узео калу и опрости се са Удодовим.

— Можете ли ми дати данас мало новца? — упита га он плашљиво. Сјутра треба да платим. Ви сте ми дужни за шест месеца.

— Ја? А, да да! мрмљаше Удодов и не гледајући Зиберову. — Врло радо! Само, сад немам, већ кроз недељу или двије.

Зиберов пристаде и навукавши своје тешке, прљавае каљаче, оде на други час.

ФЕЛТОН

А. П. Чехов

УЧИТЕЉ

Јегор Зиберов, гимназиста седмог разреда, дугоazio се руковао се Пећом Удодовим. Пећа дваастогодишњи дечко лијено одевен, ципи и румен, са малим устима и црном коврчавом косом нагнуо се над свескама. Отварање носца.

По уговору, који је са Пећиним оцем закључио, Зиберов је морао, да ради са њиме по два часа дневно. За груд је добио шест рубаља месечно. Пећу је снемло за други разред гимназије. — Прошле године спремао га је за први разред.

— Дакле, отац Зиберов, падећи своју ципару. Ви сте имали да научите четврту деклинацију. Мишварге fructus!

Пећа поче мишљати.

Ви опет нијесте научили! — рече Зиберов. — По четврти пут сам вам задао четврту деклинацију, а канда је нијесте ни такучи. Па, када ћете већ једном почети са тим учењем?

Шта, зар опет није научно? — зачу се старачки глас, и у собу уђе Пећин отац, Удодов, губернијски секретар у остаци. — Зар опет? Зашто нијеси научно, матарче један?

Тешко уздахнув, Удодов је сии поред сина и гледао у „Корнелија“.

Зиберов је почео испитивати Пећу пред оцем. Нека груна отац види, како му је

гдиш син. Гимназиста је заузео испитивачки положај, и био је готов, да негује малог, омрзнутог и руменог плунака. Досадио му је да ради кад чује бесмислене одговоре овога Пеће.

На ви на другу деклинацију не знате. Не знате, чак, шта више ни прву. Па тако ви то учите! Но, решите, како гласи трећи падаж од meus filius?

— Од meus filius? Meus filius, биће... то ће бити... и Пећа дуго гледаше у таблицу мишући усницама, али нишак да да одговара!

— А како гласи трећи падаж од deus? — Deabus, ... filias! — шапућаше Пећа.

Стери Удодов одобравање главом. Гимназиста, не сачекавши одговор, устаде, почео се шетати.

— Које још именце имају у трећем падежу adus? — упита он.

Звучан је латински језик, примијети Удодов. — Алон... боус... антропос... премудрост! Све је овдје потребно.

Смијета, животиња једна, занима се... мишљаше Зиберов. Сети ту и само назви. Ја не могу да трим котроду!

— Дакле, обрати се Зиборов Пећи, — за идући пут, имаћете само то из латинског језика. Сад презајмо на аритметику... Узмите таблицу. Који нам је сада задатак на реду?

Пећа плућу на таблу и обриса је рукавом. Учитељ узе задатак и поче диктирати:

— Један трговац купи за 540 рубаља 137 мет. црног и плавог сукна. Пита се колико је метара узео од једног, колико

словенске банке и словенске изложбе и приreditи културно-савесно уредбање, савиш оштрих савесног научања, конгреса, учешће словенских изложба на месним и националним словенским конгресима, одржавање веза међу словенским академцима и научним установама, изучавање словенских средњих и виших школа, изајамне размене међу словенским универзитетима, уређење односа међу словенским и иностраним уједначеним удружењима, књижевима, као и издавање литерарних и научних часописа, издавање астроне књиге словенских наука, припремање курса о словенској узајамности на универзитетске слушатеље и новинаре и т. д. Политичка и сва спорна питања искључена су.

Срби у Новопазарском Санџаку

— Отмица купатила манастира Бање —

Прибој, 25. априла

Младотурске власти одлучиле су да одузму тога купатила манастира Бање код Прибоја. Та су купатила била манастирска још од доба краља Уроша I, и по њима се и сам манастир назива „Бања“. До сад још нико није осмислио манастирски права на та купатила. Турци су два пута напали манастир, до прије петнаест година аскери су ушли у цркву своје коње на пландаште, власти нијесу доуштале манастирској управи да подигне станове за посјетнице, а наморале су је да о манастирском трошку подигне касарну за аскер, чиниле су и чини свакојаким несправљама и паролу и посјетницима, али су толики извори, који су непосредно уза саму цркву увијек били манастирски, на и онда, кад је манастир бивао у рушевинама. Манастир је подигао купатила, од којих је једно старо више од 400 дуката. Манастирска управа одржава примјеру чистоћу и ред у купатилима. Манастир је уступио своје конике посјетницима, међу којима увијек има много и Турака. И митрополит, и српске општине и српски представници код власти у Пријезду, већ неколико година траже допуст, да о манастирском трошку начине модерне станове за посјетнице, али им власти не дају. Много је и труда и трошкова стало, док је изграђен допуст, да се подигну само летеће бараче за посјетнице.

Са јединственим турским шизмом Младотурци замјерају сад манастирској управи, што није купатила модерно уредила. Због тога они и хоће да одузму купатила, да га они уреде. Да га уреде... Турци... Да га „уреде“ по ономе плану, по коме и она дивна старинска купатила у Бањској, у која сад хришћани не смје ни ући и о чијем се унутрашњем уређењу може судити по оној нечистоћи, што толико се поља изаидове и по ономе сраду, који љети смета проћи путем из код купатила.

Још ланске године предложио је један члан у „меариф идари“ (просвјетној управи) приједлога, да се толики извори одузму од манастира и да се приходи од њих употребе на издржавање турских школа у приједлошкој нацији. Двојица Срба, који су били чланови те „идаре“, одмах су одлучно протестовали и против самога предлога и тражили, да се о томе и не решава. Кад је „меариф идара“ усвојила тај предлог, онда су та двојица поднели оставке са изјавом, да се то решење неће извршити без крви. Народ се био силно узбуђао на тај глас и јасно је показивао расположење да брани манастирска имана свијема средствима. Младотурци онда нијесу имали толико смјелости, да изврше решење приједлошке „меариф идаре“. Ове године је „меариф идара“ (српска скупштина) дошле на онако исто решење, какво „меариф идара“ ланске године. Ако ове године Младотурци буду имали више дрскости и покушају да то решење изврше, ту ће бити неприлика...

Овај је покушај само једног младотурског плана. Манастиру св. Тројице код Пјеваља од тога је мање. Манастирима Довиљ и св. Арханђелу власти не доуштају, да прибирају приходе са свјетских имана. Мухадерска насеља све више сјешћавају манастир Милошеву. Зидови манастира Ђурђевих Ступова (новопазарских) два пута су ланске године минирани. У развалине манастира Бањске — највећег од свих српских манастира — Србину је забрањено улазити. Кад је неким приликом један млад, образован турски наша пролазио поред Високих Дечана зауставио се на једном брежуљку и дуго их је посматрао. Дечани су са својом околином једна толико лијепа слика, да их нико без усхићења не може гледати. Али је Турци и овом приликом остао дошљедан варварском, рушачком нагону своје расе. Окренуо се обрнутом Арзавином са приједлогом: „Непроста вам била ваша служба дину, што трните ову невиницу стражу међу вама!“

За Господарево јубилеј

Одбори у Кучима

И њеми Кучи желећи узети видниг удјела у свештој радости свега Српства и поводом Црне Горе, а поводом прославе педесетогодишње владавине Уставног Господара, изабрало је у пројекцији племенски одбор доље именована *капетанија загребачка*: командира Газа Лекчевића, Надре Марка Леонарда, унук Т. Беловића; *капет. горњо кучка*: Надре Ђермама Ђофи, кап. Петра Вујосевића, Ђ. Дерића, Уљу Нудуровића, Б. Вучевића, Милована Миловића, Р. Ш. Вујосевића, М. С. Вујосевића, П. И. Петровића, Н. Николевића, Р. М. Живковића, М. Митровића, Васа П. Чејовића, Арса С. Чејовића, Ј. Мијовића, С. Милића, Митра Гошковића, и *капетанија доњо кучка*: кап. Илија Поповић, Милић Ивановић, Перо Б. Ивановић, Ђ. Ивановић, Вељо Петровић, В. Ј. Петровић, поп Вуко Чејовић, Ђоко М. Ивановић, С. Р. Лисковић, Веко Булатовић, Токо Вујосевић, Шабо Ђолевић, Алија Р. Петковић, П. С. Ранковић, ун. Н. Радовановић.

Из других капетанија, а као своје племенске, изабрани су Бешу Дедића, Гавра Милачића и прога Д. Петровића; овог пошљедњег одбор изабрао је за свог председника.

Позориште

Стално позориште у Далмацији. Поводом гостовања загребачке опере у Далмацији покренуто је питање о оснивању сталног позоришта у Далмацији. Иницијативу зато предузео је сам г. Трешћен, интендант загребачког позоришта. Далматинско позориште било би одсек загребачког позоришта. Сједиште би му било у Сплиту. Загребачко позориште би му давало радни гостовања прве своје уметнице, репертоар, гардеробу, декорације и све остало што је потребно. Дружина би обилазила сва мјеста по Далмацији, а дошле и по Босни. Субвенција би се тражила од далматинске владе, као год и од општина. У правима, у којима би дружина гостовала, били би основани позоришни одбори, који би се старали и управљали финансирањем и експлоатацијом позоришта. Најважнија ствар тога што уметници и глумци, који су за оснивање сталног позоришта у Далмацији, где је још била веома мала, а исто тако и општине, које је још увек за позоришну уметност развијен, где се може постојеће изградити на убада, где је осигуран репертоар и гардероба и декорације и све остале техничке и друге потребе, и где је апажовано све отргнуте у Далмацији, ипак спљетско „Наше Јединство“ овако разлаже: „Ово предузеће изискује пуно промишљања. Зато није добро одмах се исгрнати... Ваља промислити, да у Сплиту цијела казалиште (позориште) овако: за једну сезону, највише за двије, и ако мучно. За мјесец два да на иде. Тешко би било за више мјесеци... Дакле у начелу је добро, али покаже ли да се хладно размисли, срачуна и тада склони уговор?“

Тако у Сплиту, а код нас на Цетињу? Јубилеј Д. Петровића. Стални члан Н. Позоришта у Биограду Димитрије Петровић навршио је данас двадесет-пет година свога глумачког реда. Његови другови прослављају тај дан на свечан начин. Преко дана слављеник прима честитања код „Коларца“ а у вече је у Н. Позоришту свечана представа у корист слављеника. Даје се „Мадам Сан-Жан“ комедија у четир чина, у којој, крај слављеника, учествују сви чланови Н. Позоришта, почев од Станојевића, Тодоровића, М. Петровића, и Тодосићке, Јурковићеве, Таборске све до најмлађих чланова. За ових двадесет и пет година је Димитрије Петровић скромно, али предано службо ботини Талији и био ревносан посленик на пољу позоришне уметности. Истичао се својом марљивошћу, тачношћу и предапошћу и са великом вољом је радио на послу, коме се свом душом и животом посветио. Придружујући се и ми многобројним жељама, које му се данас управљају, желимо му истрајности и од срца му честитамо данашње славље.

Халејева комета

Интересовање за Халејеву комету, која привлачи пажњу цијелог образованог свијета, и код нас је врло велико; нарочито на Цетињу. Зато јој и ми обраћамо нарочиту пажњу како би о њој што боље обавијестили наш свијет. О њој доносимо и ова обавијештења:

Пут комете

Халејева комета се нагло приближује сунцу. На томе путу она превазије шест милиона километара дневно. Према земљи приближује се спорије због кривине пута и косог положаја.

По календарском рачунању, 1. маја сунце се родило у 4 с. и 34 м., а глава кометина се појавила 1. и 40 м. раније. Угао размака између сунца и главе био је 25 степена. Комета је већа по у априлу, али се видела краће вријеме. Деклинација сунца је била 14 ст. и 53 м., главе кометине 12 ст. 29 м. Углавена је била од земље око 50 милиона километара.

И од 1. маја она се приближавала земљи све брже, а привидно и сунцу.

Јутрос је утопула у јутарње сунчане зраке и неће се моћи видети до 7. маја у вече.

Ноћас ће кометина глава бити најближа земљи — око двадесет и два милиона км.

Ако ноћас буде ведро, Халејева комета ће нам пружити ванредно лијеп изглед.

Између 2—3 сата јутра реп кометин, који се до сада пружао од ње косо у десно, северо-источно, имаће са свим другим праван. *Пен реп биће окренут у правцу према земљи, вертикално.* Буде ли праван њеног репа сасвим вертикално, окомито доље окренут, а буде дужи од 23 милиона километара, *цијела земља биће обасјана њеном блиједом свијетлошћу.* Тај величанствен приказ граиће читав један сат, до год се не изгуби ушљед развјетка зоре.

Већ по себи се разумије да тај риједак величанствен приказ неће бити ни од каквог утицаја на земљу, а најмање опасан.

И од сјутра ће се комета почети удаљавати од земље онако исто као што се до сада приближавала.

Комета се слободном оком на нашем обзору видјела 7. априла и до сада смо је могли сваке ноћи прије рађаја сунца посматрати у оном правцу гдје сунце излази. Од сјутра ћемо је моћи већ посматрати на заласку сунца, али ће се слободним оком моћи видјети од 8. окт. око 7 сати у вече. Гледана на заходу сунца биће већа и са дужином репом него смо је видјели прије изласка сунца. Реп ће јој бити окренут према истоку. Али о томе ћемо проговорити у идућем броју како бисмо дали уштева посматраоцима за посматрање њеног при заласку сунца, пошто ће бити највећа и највеличанственија од 17—18. маја.

Комета се појављује на северо-истоку, изнад хоризонта, гдје је небо јасно и тамно, где се сунце рађа. Може се видјети и на јужној, али је најбоље видјети на северо-истоку. Писао ових редова уочио је посматра са Црне Горе, где се сваке ноћи прати из свога сјаја, а не вароши, са другог сирата. Догађај се много боље види.

Цар Русије Господару Његово Величанству Цару Руском Николају II. послао је Књазу Господару поводом рођења Његовог унука телеграфску честитку ове садржине:

Из свега срца честитам Вашем Краљу Височанству и Књажевском Дому поводом рођења младога Књаза, Вашег унука. Желим новорођеном Књазу здравље и срећу за дуго година, и у исто вријеме он нека буде радост Вашем Краљу Височанству и његовим родитељима.

Ваше Краљ. Височанство, вјерно вјековном пријатељству са Русијом, несумњиво ће пријети из овога срећног догађаја нову снагу за сродување вођења Црне Горе путем мира, најпоузданијег јемства за њено добро и напредак.

НИКОЛА

Господар Цару Руском. На честитку Цара Николе Господар је овако телеграфски захвалио:

Понижно захваљујем Вашем Величанству на милостијој честитци, коју ми извјесте уштити приликом ређења Мојега унука, којег од данас већ, Величанство, стављам под Вашу узвишену заштиту и благовољење са надом, да нећете одрећи да будете његов кун.

Тај нови знак Ваше доброту биће једна веза више, додана толиким другима, које нераздвојно сипају Мој Дом и Мој народ са великодушним Царем и Светом Русијом, којој смо преко два вијека вјерни, одани и послушни синови.

НИКОЛА

Честитка Краља Петра. Његово Величанство Краљ Петар поводом радосног догађаја у Владавачком Дому послао је Господару ову телеграфску честитку:

Са великим задовољством приликом сам Вашу веселу вијест, да се Књазу Мирку родио син. Придружујем се радости, којом је у овом тренутку преуно срце Вашег Краља Височанства, и молим, да вјерује у најискреније жеље, које гајим за срећу Његовог новорођеног унука.

Врло смо захвални на поздравима и молимо вас све да прилимите наше исто тако срданне

ПЕТАР

Честитка Предсједника Француске Републике. Господин Предсједник Француске Републике Његово Превасходство А. Фалијер заповједно је заступнику француском на Цетињу, да Њ. Кр. В. Господару поводом рођења Његовог унука поднесе Предсједникове честитке и изјави од његове стране најбоље жеље за здравље и срећу новорођеног Књаза.

Радостан догађај. Њихова Височанства Књаза Мирка и Књагињу Наталију Бог је обдарно још једним мушким чедом, које се срећно родило ноћу између недјеље и понедјељка.

Вијест о рођењу другог сина у Књаза Мирка веома је обрадовала наш Владачки Дом и цијелу Црну Гору. Нарочито је велика радост Господара и Књагиње Мајке, који сада у своме срцу осјећају попуњену празнину, учињену им због смрти њихових младих унука Књажевића Стевана и Станислава.

На глас о радосном догађају у Владачком Дому, похитали су у Нови Двор код Господара на честитање министри, великодостојници, официри, чиновници, цетињско грађанство и народ. Господар је био особито дирнут пажњом и учешћем, којим наш народ судјелује у свему, што се односи на Њега и Владачки Дом.

Примајући честитања, Господар је изјавио пред официрима и великодостојницима, да ће Своме новорођеном унуку дати назив Књаза од Рашке. Сви присутни прихватили су одушевљено Господарево саопштење, које су поздравили бурним кличањем: Живео Књаз од Рашке!

Због радосног догађаја и у пријестоници бјеше тога дана опште расположење које није могло да добије јачи израз због дворске и државне жалости за великим пријатељем Црне Горе, блаженопокојним енглеским Краљем Едвардом VII.

Пријестоница телеграфска централа била је у понедјељак и уторак претрпана телеграфским честиткама, које су биле упућене ба Крушевца срећним родитељима, Њиховим Височанствима Књазу Мирку и Књагињи Наталији.

Одмах по пријему радосне вијести, Њено Краљевско Височанство Књагиња Милена отпутовала је на Крушевац код своје миле дјеце и унучади. На Крушевцу се налазе и родитељи Књагиње Наталије, г. пуковник и госпођа Константиновић. Дворски лекар г. д-р Перавић извјештава да се Књагиња Наталија и њено мило новорођено чедо налазе у најповољнијем здрављу.

Прошетали се до Његуша. Ономад се Господар извезао до Његуша на Своме аутомобилу са бугарским отиравником послова г. др. Колушевом, на су се послије краћег боравка на Његушима вратили на Цетиње.

Отпутовали на Ријеку. Господар и Књаз Петар отпутовали су јуче на Ријеку, откуда ће Господар продужити за Бар ради дочека талијанске флоте.

Господар код осуђеника. Поводом радосног догађаја у Владавачком Дому, Његово Краљевско Височанство Књаз Господар дове-

Тај приказ и такво опхођење
Господарево са осуђеницима гаули

Само антисоцијални типови могу оперирати са таквим очигледним

У осмој години принц Едвард бјеше развијено дијете и онда га преведоше из собе за играње у собу за ученике. Према на-

С особым почтением
Борисъ Бр. Разоиковиѣ.